

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Kinderen en badwater

van der Pligt, J.

Published in:
Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
van der Pligt, J. (1995). Kinderen en badwater. *Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie*, 50, 31.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <http://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Kinderen en badwater

Joop van der Pligt*

Kruglanski (1994) geeft een overzicht van de ontwikkelingen in het debat 'motivatie versus cognitie' in de (sociaal) psychologische literatuur. Met name de eerste twee fasen (het antagonistische en segregacionistische model) zijn zeer interessant en verdienen enig commentaar. Deze twee stadia zijn interessant omdat ze regelmatig terugkeren in de psychologie. Het 'nature-nurture' debat kent een soortgelijke ontwikkeling. Blijkbaar is onvoorwaardelijk geloof in een paradigma of theoretische oriëntatie een belangrijke motivationele factor. In de sociale psychologie was dit vanaf de jaren zeventig zeker het geval in de cognitieve sociale psychologie. Onderzoek naar attributie en attitudevorming en -verandering gingen uit van 'de mens als naïeve wetenschapper' en benadrukte rationeel-analytische aspecten van menselijke beoordelings- en beslissingsprocessen. De cognitieve benadering was welhaast imperialistisch; alles moest en zou verklaard worden door cognitieve processen. Dit leidde tot minder zinvolle, soms gepolariseerde debatten die integratie in de weg stonden.

Ik ben het eens met Kruglanski als hij stelt dat de segregacionistische benadering leidde tot een kunstmatige tegenstelling van typen informatieverwerking die integratie bemoeilijkte en vaak weinig recht deed aan de werkelijkheid. Integratie is noodzakelijk en de recente literatuur laat verschillende pogingen zien. Kruglanski stelt dat zijn 'Lay Epistemology Theory' (LET) de ruimte biedt interacties tussen motivatie en cognitie te onderzoeken en een integrerende benadering mogelijk maakt. Dit gebeurt door gebruik te maken van het concept 'goal-setting' dat in 1968 door Locke werd opgenomen in een model dat probeerde recht te doen aan motivationele en cognitieve aspecten van doelvorming en de effecten daarvan op gedrag. Het werk in deze traditie richtte zich vooral op gedrag. Kruglanski richt zich primair op cognitie en beargumenteert dat zijn motivationeel-cognitieve theorie van kenniswerving een nuttig instrument kan zijn bij het begrijpen van hoe mensen doelen stellen en hoe doelen geactiveerd (kunnen) worden. Zijn voorstel is dat motivatie zowel het gevolg als de oorzaak kan zijn van cognities. Dus alles kan? De laatste vraag is wat flauw, maar Kruglanski geeft terecht aan dat er nog veel werk te doen is. De illustraties die worden verstrekt in het artikel betreffen vooral een 'uitleg achteraf' van waargenomen fenomenen.

De LET is wel beschreven als een voorbeeld van de vierde generatie van sociale-cognitiemodellen. Na de motivationele modellen die het zoeken naar consistentie centraal stelden, de rationeel-analytische modellen en de modellen die de nadruk legden op cognitieve tekortkomingen, richt deze vierde generatie zich op het integreren van de drie genoemde benaderingen. Kruglanski's benadering is integrerend en heeft geleid tot

nieuwe inzichten in de relatie tussen cognitie en motivatie. De LET is een theorie op een hoog abstractieniveau, die door sommigen iets te flexibel wordt gevonden en als moeilijk toetsbaar wordt gezien vanwege het gebrek aan *specifieke* voorspellingen (Tetlock, 1990; Baron, 1990). Een mogelijkheid om te komen tot specifiekere voorspellingen wordt geleverd door het sociaal-cognitieve onderzoek dat zich richt op de verschillende stadia van informatieverwerking (Wyer & Srull, 1990), zoals ook Kruglanski zelf heeft aangegeven.

Zoals gezegd heeft het cognitie-motivatie debat momenten gehad waarin krampachtig werd gestreefd naar een overwinning van één der beide kampen. Dit heeft geleid tot kennisvooruitgang, maar heeft deze ook gehinderd. Te vaak zijn kinderen met het badwater weggegooid; zo is de motivationele literatuur (de eerste generatie sociale-cognitiemodellen uit de jaren vijftig) minstens twee decennia genegeerd. Het zou jammer zijn als hetzelfde gebeurt met de sociaal-cognitieve literatuur uit de jaren zeventig en tachtig die zich richtte op stadia van informatieverwerking.

Samenvattend: Kruglanski geeft de juiste richting aan; toekomstige benaderingen dienen integrerend in plaats van polariserend te zijn. Of om, zoals Kruglanski doet, te eindigen met Virginia Woolf 'On the outskirts of every agony sits some observant fellow who points'.

LITERATUUR

- Baron, R.M. (1990). Kruglanski's Lay Epistemic Theory: When rules describe but do not regulate. *Psychological Inquiry*, 1, 200-202.
- Kruglanski, A.W. (1994). Motivatie en sociale cognitie: liefde of haat? *Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie*, 50, 25-31.
- Locke, E.A. (1968). Toward a theory of task motivation and incentives. *Organizational Behavior and Human Performance*, 3, 157-189.
- Tetlock, P.E. (1990). Some thoughts on fourth-generation models of social cognition. *Psychological Inquiry*, 1, 212-214.
- Wyer, R.S., & Srull, T.K. (1990). The lay epistemology of lay epistemology: On being clear about what we don't know. *Psychological Inquiry*, 1, 214-217.

* Universiteit van Amsterdam, Faculteit der Psychologie.